

Top 10 *Pulmonaria*: longkruid in de lift

Voor meer dan alleen gezonde longen

Pulmonaria, oftewel in het Nederlands longkruid, wint de laatste tijd aan populariteit doordat het een aantrekkelijke insectentrekker is. Bovendien is *Pulmonaria officinalis* in Zuid-Limburg inheems, iets wat erg in de belangstelling staat. Eigenlijk is de plant in heel Europa veel voorkomend. Met andere woorden: longkruid scoort hoog op twee vlakken. Daarnaast is het een prettige plant voor in de schaduw op niet te droge grondsoorten. Niet alleen de bloem is aantrekkelijk; er zijn ook verschillende soorten en cultivars die door hun blad opvallen.

Marlien van der Linden

Auteur: Marlien van der Linden

Heilige Maria

Pulmonaria is een lid van de *Boraginaceae*, de ruwbladigenfamilie. Die hele familie is gewild bij insecten. *Brunnera* hoort daar onder andere bij, net als *Symphytum*. Het zijn allemaal bij-entrekters. Linnaeus heeft de plant benaamd. *Pulmo* betekent 'long' in het Latijn; de plant stond in kloosters al eeuwenlang bekend als een geneeskrachtig kruid tegen longaandoeningen. Of het ook echt hielp, wordt door verschillende medici in twijfel getrokken. De spikkels op het blad zouden staan voor vlekken op de longen; volgens andere folkloerverhalen zouden het moedermelkdruppels zijn van de Heilige Maria.

Combinaties

Omdat *Pulmonaria* vroeg in het voorjaar bloeit, is het een welkome plant in tuin en borders. Alle verschillende soorten en cultivars bloeien – afhankelijk van hoelang de winter aanhoudt – soms al vanaf eind februari tot ver in mei.

Steeds opnieuw gaat er een bloemetje open. Uitgebloeid blijft het blad nog een tijd intact, mits er genoeg vocht voorradig is. Ze zijn goed te combineren met de al genoemde *Brunnera*, maar ook met *Galium odoratum* en schaduw-minnende grassen zoals *Carex* of *Luzula*. *Hosta* zou eveneens niet misstaan als buurman. Varens met vaak dubbel ingesneden blad vinden rust naast het grovere blad van longkruid.

Ziekten en plagen

Als er al iemand te vinden is die nadelen van deze plant kan noemen, gaat het vaak om meeldauwgevoeligheid op het blad. Vlak na de bloei (door uitputting) of als de plant te lang te droogstaat, doet deze niet schadelijke, maar wel ontsierende schimmel zich voor. Als je het blad verwijdert na de bloei en vóór een lekkere regenbui, komt er mooi vers blad terug, dat tot diep in het najaar intact blijft. Belangrijk is dus dat de plant op de juiste plaats staat: hoe meer zon, hoe vochtiger de grond moet zijn,

met daarnaast een voedzame bodem, dus met genoeg organische stof. Een bijkomend voordeel is dat konijnen en reeën niet van longkruid houden.

Het heeft niets met ziektes te maken, maar is wel van belang: *Pulmonaria* staat het liefst onder bladverliezende bomen. Dus niet in de schaduw van gebouwen of wintergroene planten; die plekken zijn te donker.

De top 10

Mijn keuze voor deze top 10 bestaat uit een mix van oude getrouwen en nieuwere cultivars. De laatste jaren is er een aantal interessante nieuwelingen op de markt gebracht die vooral opvallen door het blad. De bloemkleur is dan vaak van ondergeschikt belang. De bloemen blijven blauw, paars of roze in allerlei gradaties of wit. De planten staan weer op alfabetische volgorde van de cultuurvariëteit.

1. *Pulmonaria* 'Blue Ensign'

Zoek je een rustige plant zonder toeters of bellen, dan is *Pulmonaria* 'Blue Ensign' een goede keuze. Het blad heeft nu eens geen spikkels, in tegenstelling tot veel andere cultivars. Bovendien is deze plant aardig bestand tegen direct zonlicht. *Pulmonaria angustifolia*-afstammelingen zoals deze zijn minder gevoelig voor meeldauw en hebben – zoals de naam al doet vermoeden – smal en lang blad. De kobaltblauwe bloemen verkleuren tijdens de bloei naar rozerood, een fenomeen dat vaker voorkomt bij *Pulmonaria*. In Engeland is hij bekroond met een AGM (*Award of Garden Merit*). Hij is ooit gevonden in een hoek van de beroemde RHS Wisley Gardens en is al sinds 1990 op de markt.

2. *Pulmonaria* 'Diana Clare'

'Diana Clare', een hybride die is ontstaan uit *Pulmonaria longifolia*, verliest in de winter niet al zijn blad. Wintergroen kun je hem niet noemen; het blad wordt wat minder in volume. Deze soort is inheems in Midden-Frankrijk. Het smalle blad heeft een zilveren gloed met een groene rand. Bob Brown, een bekende Engelse vasteplantenkweker, heeft hem geïntroduceerd en vernoemd naar zijn vrouw. De bloemen zijn vrij groot en violetblauw met een paars streepje. Loopt het blad in het voorjaar nog wat twijfelachtig grijs uit, later in het jaar zal het meer oplichten. Het is één van de eerste cultivars met bijna helemaal zilvergrijs blad.

3. *Pulmonaria saccharata* 'Dora Bielefeld'

Dit is een oude getrouwe in het sortiment. Omdat ik de Naamlijst van houtige gewassen en vaste planten volg, staat er *saccharata* tussen de geslachtsnaam en de cultivarnaam. Masha Bennett, schrijfster van het boek 'Pulmonarias and the Borage family', is het daar helemaal niet mee eens. *Saccharata* komt in de natuur voor in het oosten van Frankrijk en Italië en valt op door de rood-roze bloemen. *Saccharat* betekent letterlijk 'met suiker bestrooid' en verwijst naar de lichte spikkels op het blad. Waarom Masha het er niet mee eens is, vertelt ze helaas niet; wel dat het de best bloeiende roze bloeiende vorm is onder de oudere cultivars en dat lijkt me veel belangrijker.

4. *Pulmonaria* 'Majesté'

Deze naam mag je op zijn Frans uitspreken, want deze cultivar is geïntroduceerd door een Franse kwekerij. In eerste instantie lijkt hij misschien op 'Diana Clare', maar het blad is veel breder. Hij is namelijk gevonden in *Pulmonaria saccharata* die van nature breder blad heeft. De dunne lijn van de bladnerf steekt mooi af tegen het zilverwitte blad. Bij wat drogere grondsoorten moet de plant echt in de schaduw staan; bij vochtiger bodems kan meer zon verdragen worden. De bloemkleur is blauw; hopelijk neem je dat van mij aan, want de plant op de foto was nog te jong om te bloeien. Maar alleen het blad is ook al prachtig. Een plek in de schaduw zal hierdoor oplichten; tuinverlichting is niet meer nodig.

5. *Pulmonaria* 'Opal'

'Opal' onderscheidt zich door de grote onregelmatige vlek op het blad met een groene bladrand. Ook loopt er een effen donkergroene streep over de nerf. Het blad is dus echt afwijkend van dat van de rest, en daardoor onderscheidbaar. De bloemkleur is veel fletser dan we gewend zijn. Van lichtblauw verbloeit hij naar lichtroze. Ook deze plant is bekroond met een AGM en bij een Duitse keuring zelfs met twee van de drie te behalen sterren beloond. Hij wordt ook wel aangeboden onder de cultivarnaam 'Ocupal' met OPAL erachter. Dit suggereert dat hij beschermd is. In het register van het CPVO, de organisatie die hierover gaat, staat de naam echter niet. Hij is dus vrij te kweken en de juiste schrijfwijze is 'Opal'.

6. *Pulmonaria rubra* 'Redstart'

Om de breedte van het sortiment te laten zien, is het goed om ook een groenbladige te noemen die rood bloeit. Het is een benaamde kloon, die al in 1970 gevonden is in de soort *Pulmonaria rubra*. Zo is er naast een blauw bloeiende met effen blad dus ook een rood bloeiende. Deze komt van origine voor op de Balkan en in voormalig Joegoslavië. Hij is te vinden onder beuken en naaldbomen op heuvelachtig terrein, vaak samen met *Trollius europaeus* en *Helleborus purpurascens*, iets wat in een tuin ook niet zou misstaan. Ondanks zijn leeftijd is deze cultivar nog altijd goed verkrijgbaar in de handel. De variant met bont blad, 'David Ward', is veel lastiger te vinden.

7. *Pulmonaria* 'Samurai'

Deze 'Samurai' verdwijnt in de winter niet helemaal onder de grond. Hij valt op door het slanke blad dat veel vlekken heeft of soms helemaal grijs is. Hij zag het daglicht op een Franse kwekerij en is gevonden door Didier Willery, een bekende plantenman in dat land. Het is een kruising tussen 'Majesté' en *angustifolia* var. Cévennes. Dat verklaart het smalle blad. In de Cévennes staat hij aan de voet van kreupelhout, zodat hij beschermd is tegen direct zonlicht. Doordat hij wortelstokken maakt, kan de pol zich rustig uitbreiden en is het een ideale vakbeplanter.

8. *Pulmonaria* 'Silver Bouquet'

Een vrij nieuwe variant is 'Silver Bouquet'. De plant is geïntroduceerd door de hier al vaker genoemde Amerikaanse kwekerij Terra Nova. Hij bloeit eerst rood en als de bloemen wat ouder worden, verkleuren ze naar blauwpaars. Het blad vertoont grote zilverkleurige spetters, die goed oplichten in de schaduw. 'Silver Bouquet' viel op doordat hij meer droogte en hitte aankan. De plant blijft dan nog steeds vitaal en groeikrachtig. Ook de onder die omstandigheden te verwachten meeldauw blijft uit. Een sterke plant, dus, met veel toepassingsmogelijkheden. Het blad wordt in de winter minder mooi en verdwijnt niet helemaal.

9. *Pulmonaria* 'Trevi Fountain'

Dit is het longkruid met de treffende naam 'Trevi Fountain', naar de beroemde fontein in het centrum van Rome. Hij blinkt uit door de lange bloeitijd met blauwe bloemetjes. De 'waterspetters' van de fontein zijn verdeeld over het lange smalle blad. De lengte van het blad verradt zijn afkomst: één van de ouders is *Pulmonaria longifolia*. De bloemen zijn niet erg groot, maar rijk in aantal, wat ook waterdruppeltjes suggereert. De plant groeit polvormend uit, waardoor de bladeren als een rozet over elkaar heen vallen en regelmatig verdeeld zijn. Ook dit is een introductie van Terra Nova. In Engeland heeft hij een AGM gescoord en in Duitsland drie sterren.

10. *Pulmonaria* 'Twinkle Toes'

'Twinkle Toes' heeft wel wat weg van 'Trevi Fountain', maar de bloemkleur is lichter. De uitgebloeide bloemen kleuren van lichtblauw naar lichtroze. De algehele indruk is dat het aantal zilvergrijze vlekken ook iets minder is; het blad lijkt daardoor groener. De plant is eveneens een uit Noord-Amerika afkomstige nieuweling van een andere grote vasteplantenkwekerij, Walters Gardens. Deze cultivar blijft lager dan de meeste andere *Pulmonaria*-varianten en is goed bestand tegen meeldauw. Dat is een eigenschap die sowieso zwaar meeweegt bij het beoordelen van nieuwe cultivars.

Top 10 <i>Pulmonaria</i>	Kleur bloem	Blad	Hoogte	Per m ²
<i>Blue Ensign</i>	paars/blauw	effen	25-30	7 tot 9
<i>Diana Clare</i>	blauw/paars	zilver	25-30	7 tot 9
<i>Dora Bielefeld (sacch)</i>	roze/rood	met vlekken	25-30	7 tot 9
<i>Majesté</i>	blauw	zilver	25-30	7 tot 9
<i>Opal</i>	lila	met vlekken	25-30	7 tot 9
<i>Redstart (rubra)</i>	rood	effen	25-30	7 tot 9
<i>Samurai</i>	blauw/paars	met vlekken	25-30	7 tot 9
<i>Silver Bouquet</i>	roze/rood	met vlekken	25-30	7 tot 9
<i>Trevi Fountain</i>	blauw/paars	met vlekken	25-30	7 tot 9
<i>Twinkle Toes</i>	licht blauw	met vlekken	20-25	7 tot 9

Nog veel meer ...

Eigenlijk zijn heel veel cultivars zeer geschikt voor gebruik. De bekende 'Mrs. Moon' (met bloemkleuren tussen paars en hardrood) en de ongeslagen 'Sissinghurst White' (nog steeds de enige in de handel verkrijgbare wit bloeiende) zijn goede soorten. Maar zoals vaker gebeurt, wil een mens weleens wat anders en het is leuk om te variëren op het thema. Daarom is het aan te raden, als de omstandigheden ook maar een beetje gunstig zijn, om *Pulmonaria* te gebruiken. Je doet de fauna en jezelf er een groot plezier mee.

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!